

TRANG
THANH TRAN

*SĂ BÂNTUI
O CASĂ
BÂNTUITĂ*

Traducere din limba engleză
și note de Iulia Dromereschi

2025

gură

Casa asta mănâncă și e mâncată.

Amintirile brăzdează lemnul, măsurând înălțimea copiilor, purtând urmele tocurilor roase de pași iubitori. Sunt ecouri care nu încetează să răsunе, prinse în cotloane și perdele vechi, dar numai până când sunt regăsite – în continuare țipând sau râzând, voci moarte sau plecate. Ce-a rămas nedigerat pânđește. Aici nu există organe adevărate care să putrezească, doar lemn moale pe care termitelile îl cântăresc și viespile îl scobesc. Dar închide bine ușa și moartea își face apariția.

Trupul se umple de lucruri pe care nu le-a cerut.

De fapt, când o ușă se deschide, ai în față prima pagină a unui meniu.

1

Sunt turistă în țara unde s-au născut părinții mei. Până și hainele mele au fost aici înaintea mea. Toate sunt confecționate în Vietnam, de mâini vietnameze, apoi trimise peste mări și țări, unde o fată americano-vietnameză (adică eu) le ia de pe stand și le duce într-o zi într-un loc pe care nu îl poate numi „acasă”, deși hainele pot, asta dacă obiectele fără viață pot să revendice ceva. Nu sunt deloc necăjită, nici confuză.

Degetele mi se încordează pe căruciorul pe care-l împing afară din aeroportul Đà Lạt. În jurul meu mișună oameni care se chinuie cu rucsacuri imense de drumeție, iar asta e singurul lucru ce poate face mai evident faptul că locul meu nu-i aici. Nici moartă n-aș face o excursie „ca să mă regăsesc”.

Am la dispoziție doar vara asta ca să strâng bani pentru UPenn.

S-o mint pe mama că am primit bursă integrală a fost singura modalitate de-a o împiedica să facă împrumuturi, ținând cont că deja lucrează 72 de ore pe săptămână la salonul

de manichiură-pedichiură. Turele de weekend la Walmart și, în fiecare vară, un part-time la Rita's mi-au asigurat banii necesari pentru înregistrarea la SAT și pentru plata taxelor de admitere la facultăți, după cheltuielile cu clubul surioarei. Mai rămâne Ba. Banii lui vor avea rolul hotărâtor, iar eu trebuie să-l văd.

Asta-i condiția lui.

— Uite-l! strigă Lily, sărind din cărucior și sprintând spre mașini.

Ba coboară dintr-o camionetă veche, cu brațele larg deschise în așteptarea surorii mele. E încă subțirel, bronzat într-o nuanță de maroniu-roșcat, cu părul negru tuns scurt. Lily îi povestește deja ce a ratat în ultimii, ăăă, patru ani de apeluri sporadice.

— Jade, spune, când ajung și eu la ei.

— Tată.

Sunt prea multe sunete în gura mea. Am limba neantrenată. Nu știu să zic *bună* sau *mi-e dor de tine* în vietnameză. Nu ne-am zis prea des asta și nu mi-e dor de el. Îl urăsc.

Cu ochii la mine, Ba o strânge pe Lily de umăr. Sunt aproape la fel de înaltă ca el.

— Unde e fratele vostru?

— A rămas în Saigon, cu mama, zic.

Bren abia dacă și-l amintește pe Ba, cel puțin așa pretinde, deci preferă să stea cu verișorii noștri din partea mamei.

Ne privim lung, apoi dau la o parte niște scânduri și arunc ambele genți în spate. Mă așez pe locul din mijloc al banchetei din față doar pentru că are o centură de rahat, ceea ce o face pe Lily să se prefacă furioasă până ce urcă Ba. El bagă în viteză și, iată, pornim.

E liniște. Apoi, odată ce restul mașinilor și motocicletelor rămân în urmă, se face și mai liniște. Vocea lui Lily mi-e la fel de cunoscută ca bătăile inimii și umple spațiul dintre noi. Aerul se simte rece pe fața mea și miroase a pin și a flori, nu ca plămâniî încărcăți de fum ai Saigonului. În dreapta mea văd verde și gri, nuanțe blânde de galben și un răsărit rozaliu.

Munții se ridică din ceață ca niște lumânări dintr-o cremă de unt întinsă în grabă. Vreau să-i strivesc cu degetele mari. E ridicol că *Đà Lạt* e atât de frumos când eu sunt atât de furioasă.

— Suntem la 15 minute de oraș, zice Ba. Mai aproape de casa noastră.

Vreau să-l corectez și să-i spun că nu e casa mea. Locul meu nu e aici. *Rămâi peste vară, cinci săptămâni, și primești ce vrei*, îmi spusese el în aprilie. Să rămân? Ba a petrecut ani de zile construind case perfecte, dar care nu ne aparțin, pierdut într-o gaură neagră în care o fată de 13 ani a trebuit să le fie tată fraților ei mai mici.

— Ce face maică-ta?

— Ai putea să o suni.

Încercarea mea de a fi nonșalantă sună răutăcios, iar Lily îmi confirmă impresia cu un ghiont în coaste. O calc pe picior.

— Dar e bine.

E prima dată când mama se întoarce aici; au trecut zeci de ani de când a coborât de pe vaporul ce a purtat-o către visul american. Am zburat din Philadelphia la Saigon și mama a început să plângă încă din clipa în care am aterizat; apoi a suspinat și a râs, îmbrățișându-și frații și surorile. Familia ei e copleșitoare, dar într-un sens bun, și toată săptămâna

am mâncat și am făcut karaoke. Mama a ținut-o tot într-un râset. Mă roade că, dacă nu aș fi vrut banii de facultate, i-aș fi putut răpi vizita asta.

Ba încetinește, urmează o nouă curbă. Pădurea se apropie, cu crengile atingând capota ca niște degețele care ne împing înapoi în pământ. Suntem atât de departe, că nimeni n-ar auzi țipetele noastre. Sticla sclipește printre vârfurile copacilor, ochii întunecați ai caselor abandonate.

— După ce-au fugit americanii, francezii le-au lăsat așa, explică Ba.

Îmi dau ochii peste cap. Comunismul e rău pentru imobiliare.

Camioneta cotește pe o alee de pământ, unde pinii cresc în pâlcuri. Parfumul florilor se intensifică și ne ademenește. Oprim.

Casa se înalță galbenă și plină de vițe încâlcite. Rădăcinile se încrucișează pe corpul ei, devin lemn și o trag cu totul în deal. Hortensiile se cațără pe pereții care se sfărâmă, lângă ferestre înalte și înguste, iar bobocii lor albi sunt punctați de albine leneșe. Sunt cel mai iubit lucru pe aici.

Stau în umbra ei, amețind când ridic privirea, ori de la diferența de fus orar, ori de la nenorocitele alea de flori, nu știu sigur. Un balcon vechi, închis cu fier forjat îndoit în unghiuri ciudate, se întinde de unde începe al doilea etaj.

Sub el șade o fată – pe balustradă, într-un echilibru precar – cu părul lucios ca uleiul turnat într-o tigaie de fontă.

Lângă mine, Ba ni-l prezintă pe partenerul lui de afaceri, Ông Sáu, un chel care a coborât din mașina parcată alături și acum ne face cu mâna.

— Ea este nepoata mea, B...

— Florence, intervine fata, cu un zâmbet ca de fierăstrău.

— Îmi pare bine, Florence, zic fără emoție, dar amabilă, așa cum salut oamenii albi.

Fără strângere de mână. Trag geanta după mine pe lângă ea, sperând că nu arăt pe cât de slinoasă mă simt.

Are talia dezvelită sub o geacă largă. Ridică o sprânceană, apoi îmi face cu mâna, parcă punând capăt unui truc magic.

— Și mie.

Vorbește engleza cu accent vietnamez.

Cei doi parteneri de afaceri nu ne iau în seamă stânjeneala, ci vorbesc despre reparațiile care precedă marea inaugurare. Lily se agită pe lângă tata, iar Florence e lângă mine, în capul scârilor, cu ochii căprui încrețindu-i-se la colțuri de parcă am împărtăși un secret. Apoi alunecă pe balustradă. O parte din mine pleacă odată cu ea, dorind să afle cum reușește gura ei perfectă să valseze între cele două limbi.

Zgomotul râsului lui Ba mă atrage înăuntru. Credeam că numai mama e capabilă de asemenea veselie, dar am greșit, ca de obicei, în privința lui. E nevoie doar de o clipă ca să faci o greșeală, și eu am fost pe punctul de a face mai multe deodată. Prea multe depind de următoarele cinci săptămâni ca să-mi permit să sper că o să mă-mpac cu Ba sau că o să pot s-o cunosc pe fata asta.

Ușa se închide după mine; brusc, parc-aș fi ajuns înapoi în căldura densă din Saigon. Ceva de aici a fost sâblat de curând, apoi proaspăt vopsit. Simt cum, înainte ca parful dulce să mă readucă în Đà Lạt, mă învăluie mirosul unei vieți necunoscute. Hortensii în nuanțe pastel sunt în

glastre la geamuri, iar umbrele lor lungi se întind în camerele goale. Am nevoie să evadez, așa că, două câte două, urc treptele scării curbate și ajung pe un coridor cu uși închise. Toate, mai puțin una. O geană de lumină spintecă întunericul. O urmăresc.

Camera mă înghite cu strălucirea ei. Modelele de ghips încarcă opulent pereții, cu muchii care mă fac să mă aștept să gădesc îngerii lui Michelangelo printre ele. Cadrul patului, sculptat cu trandafiri, are o tăblie îmbrăcată în catifea tapițată, tot elegantă, și mă arunc pe el fără nazuri. Geanta mea cade, vocile de afară se sting. Pornește un motor.

Stau așa o vreme, singură, fiindcă adevărul este că Ba ne-a părăsit pe toți trei, ne-a lăsat cu mama, fără să-i plătească pensie alimentară. Și nu are dreptul la nimic.

*

Ațipesc până după prânz. Când îmi amintesc unde sunt, totul începe să mă doară. Ținută în șah de diferența de fus orar și de planul meu de a-l vedea cât mai rar pe tata, rezist câteva minute înainte să recunosc că stomacul meu stă să se mănânce singur.

— Rahat.

Clipesc spre tavanul palid și mă ridic. Cearșafurile se lipesc de mine. Imprimeul lor abia ascunde conturul transpirat al corpului meu. Scârbos. Ferestrele dau spre un pâlci de pini împărtiați pe dealuri, iar hortensiile de dedesubt au capetele ridicate, aruncând parcă o privire furișă înapoi. Deblochez fereastra de lângă birou și încerc s-o deschid, dar, când ating pervazul cu degetele, simt ceva

neașteptat. Gâze – cu mulți ochi, prea multe picioare și, unele, fără aripi.

— Futu-i, mormăi.

Nu sunt strivite, nici prinse în pânză. Parc-ar fi căzut moarte. Chiar și pânzele de păianjen întinse de-a lungul geamurilor de sticlă tac, cu păianjenii lor căzuți cu burțile cenușii în sus. Nu mă surprinde că Ba a stropit cu insecticid peste tot și a decis că e suficient cât să-i spună „acasă”.

Ignorând rămășițele insectelor, încerc din nou fereastra. Dat fiind că nu cedează, încerc cu altele. Trag în sus, împing, îmi țin și nu-mi țin respirația. Niciuna nu se clintește. Caz în care cred c-o să mă stafidesc și eu acolo.

Îmi chiorăie mațele.

— Bine, *organ trădător*.

Ies încet pe hol. Mai e o ușă care a rămas deschisă. Dincolo de ea, pe un tapet verde-smarald se întind crengi. La început, le iau drept rădăcini care sapă adânc în casă, dar, când mă apropii, văd că-s desenate. Pe ele șed păsări; veghează cada superbă, cu picioare cu gheare și robinete placcate cu aur. Ba a renovat deja încăperea asta, atât cât s-a priceput, cel puțin, căci o parte din tapet a rămas roasă de ani.

Am mâinile lipicioase de la transpirație și, probabil, de la mațele de gâze cu care m-am năclăit, așa că mă grăbesc spre chiuvetă. Îmi curăț unghiile și mă gândesc ce să-i zic lui Ba, asta dacă-i zic ceva. N-am prea vorbit înainte de telefonul acela din aprilie.

Fără burse, 60.000 de dolari pe an. Cu, 38.755. Atât valorează această vară, plus dobânda împrumuturilor. Să-mi dau seama ce voi face în următorii ani e o problemă pe care o las pentru Jade din viitor.

Anxietatea mea decide să creeze griji din nimic. *Nu te uita în oglindă*. E o distragere nepotrivită. O pagină de pe site-ul Healthmind îmi apare în minte.

Mai întâi, conștientizează gândul. E un gând intruziv.

Apoi, da, acceptă-l și lasă-l să treacă. Nu înseamnă nimic.

Ridic privirea. Reflexia mea mă privește. Sunt singură, cu excepția ochilor lucioși ai păsării care se uită peste umărul meu. Închid robinetul și plec. Picură în urma mea, dar, fiindcă de factura *asta* nu răspund eu, nici nu mă sinchiesc.

Casa e ridicol de mare – și dacă am muta toate horten-siile înăuntru, tot ar rămâne cel puțin de două ori mai mult spațiu decât e în casa în care locuim noi în Philly. Pașii mei încetinesc în salon, unde e o grămadă de spațiu gol, mai ales deasupra șemineului, întunecat ca un tunel. Pereții sunt palizi ca oasele de supă. Mama, Bren, Lil și cu mine rânjim din rame ieftine, parcă mai mici în camera asta vastă. Casa a fost concepută să-i facă pe oameni să se simtă mărunți. Nu trebuie să mă apropii ca să știu că pozele sunt vechi.

Stomacul mă forțează să merg mai departe. E ușor să găsesc bucătăria, din care mă cheamă tigiua încinsă. În camera bine luminată, Ba stă aplecat deasupra unei plite. Ridică privirea când îmi aude pașii.

— Fac *bánh xèo*¹.

Erau preferatele lui Bren, singurul fel de mâncare pe care-l consuma integral când avea trei ani. De vreo trei ani nici nu le mai cere. Dintr-odată, legumele n-au mai avut gust bun pentru el, deși cred că motivul adevărat a fost că nu voia să-și amintească cine le gătea cel mai bine.

1. Clătite vietnameze din făină de orez, apă și pudră de turmeric.

— Bine, dar să știi că acum Lily e vegană, zic.

Coadă i se mișcă dintr-o parte în alta când îmi face semn să tac. Se grăbește să-mi acopere boacăna:

— O să le mănânc fără carne și creveți.

Îi arăt degetul mare în jos. Doar n-am început să mănânc tofu cel puțin de două ori pe săptămână ca să scape Ba atât de ieftin.

Aprind bețișoare pe altarul mic din colțul bucătăriei, arzând trei pentru statuia lui Quan Âm¹ și unul pentru bunica din partea lui Ba. Acasă, la mama, nu trebuie să ne rugăm, nici la templu nu mergem decât pentru Tết², dar mi se pare ciudat să trec pe lângă altar și să nu aduc un omagiu. Ba întoarce aluatul din făină de orez în tigaie. Prezența lui e atât de reală, că închid ochii.

Dragă Bà Nội, te rog să-ți faci fiul să nu mă enerveze. Veghează-ne pe noi, pe mama și pe Bren. Apoi îmi amintesc că nu știa engleză, așa că îngân o versiune vietnameză stricată. Cenușa cade din bețișoare în recipientul cu orez. O placă de lemn cu numele ei se află la nivelul de sub Quan Âm.

Bùi Tuyết Mai

Singura fotografie cu ea este în portofelul lui Ba. *Uite, Jade*, spunea, arătându-mi-o. *Ai ochii ei. Đôi mắt bồ câu.* Mari ca ai unei căprioare. Dar nu vedea că așa sunt și ai lui? Asta conta mai mult pentru mine, fiindcă nu îi cunoșteam

1. Divinitatea vietnameză a compasiunii.

2. Cea mai importantă sărbătoare vietnameză; marchează începutul primăverii.